

SAMEN OP WEG NAAR BEACH AAN DE ZAAAN

Als we op deze warme julidag langs de zuidoostkant van de Zaan door Zaanstad slenteren, zien we in de verte op een bankje Simone Ronchetti en Laura Dumas al zitten. Zij zijn actieve leden van buurtinitiatief Tussen Zuiddijk en Zaan, dat de leefbaarheid van dit gebied probeert te vergroten. Simone heeft een map bij zich waarin alles is opgeslagen wat er in drie jaar is bereikt. Maar ook zonder die map zijn sommige resultaten al duidelijk te zien: de bankjes en plantenbakken op de kade stonden er een paar jaar geleden bijvoorbeeld niet. En de fraaie wegwijzer die aangeeft wat er in de buurt allemaal te doen is, kwam er door toedoen van de vereniging. Toch overheerst tevredenheid niet bij de twee. 'Je ziet dat er hier van alles is gebeurd, maar om nou te zeggen: wat zitten we hier mooi...' trapt Ronchetti af.

Maar eerst even terug naar hoe het begon. Toen Fred Kent en Kathy Madden in 2014 in Nederland waren, bezochten ze onder meer het gebied tussen Zuiddijk en Zaan. Centraal daarin ligt De Burcht, een groot plein dat voor parkeren en evenementen wordt gebruikt. Aan de oostkant loopt de Zuiddijk, een van oudsher bekende winkelstraat die wel wat meer levendigheid kan gebruiken. Westelijk is er de Zaan, met daaraan de loswal waaraan soms cruiseschepen afmeren. In het gebied daar tussenin liggen woonstraten.

Het buurtje ligt pal tegenover het centrum van Zaanstad. Zeker sinds het stadshart een fikse make-over kreeg, hangt dit deel van de stad er in de ogen van de bewoners een beetje verloren bij. Aan de overkant van het water staan bijvoorbeeld mooie nieuwe banken, terwijl de banken op de loswal tweedehandsjes uit een andere wijk zijn. 'En dáár maken ze elke dag schoon, hier niet', constateert Ronchetti mistroostig. 'Eerst was het hier trouwens nog erger', herinnert Dumas zich. 'Voordat de plantenbakken en bankjes er kwamen, stonden er hoge betonnen randen langs de loswal. Het was net een verwaarloosd kamertje.'

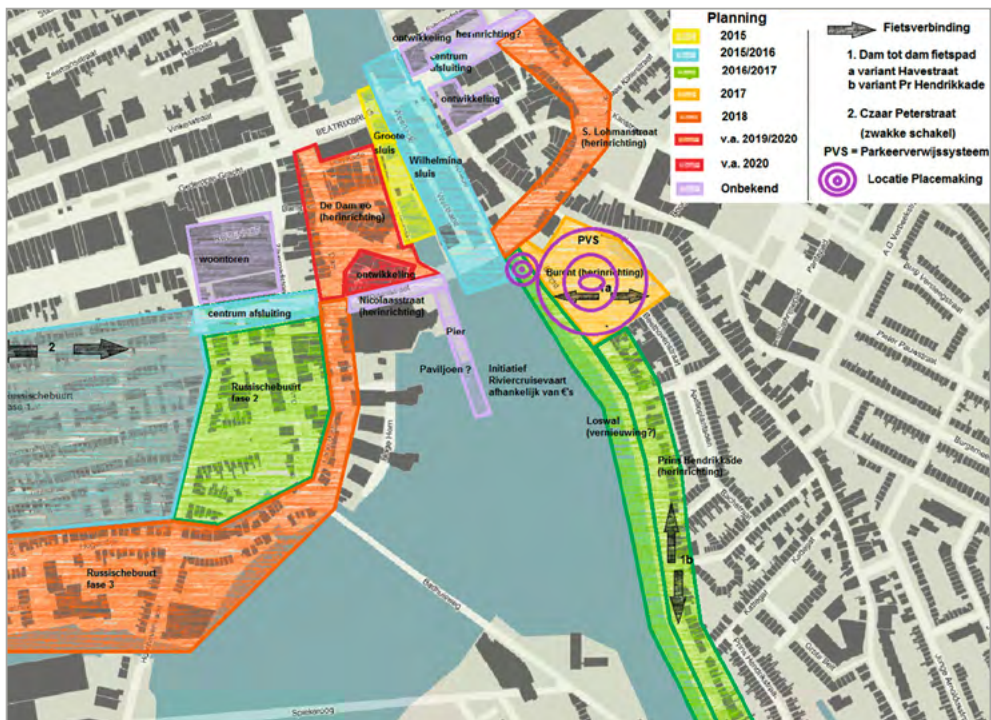
Het bezoek van Kent en Madden maakte veel los, zowel bij de gemeente als bij de bewoners. 'We wilden vanuit de leefwereld de systeemwereld een beetje opschudden. De buurt echt aan zet krijgen, door ze zelf te laten agenderen en met voorstellen komen', aldus Saskia de Man, strategisch adviseur Maatschappelijk Domein bij de gemeente, die dit samen met wijkmanager Laura van Nooij oppakte. 'Ik ging er anders door naar mijn buurt kijken', zegt bewoonster Laura Dumas. 'Het eindrapport Placemaking Game repte van zaken als beach aan de Zaan', herinnert Simone Ronchetti zich.

Het bezoek leidde onder meer tot de oprichting van winkelstraatvereniging Tussen Zuiddijk en Zaan. Doel ervan was de leefbaarheid van de buurt te bevorderen door samenwerking tussen bewoners en ondernemers. De vereniging schoot voortvarend uit de startblokken. Zo werden achter de ramen van de leegstaande Aldi-supermarkt historische foto's van de buurt opgehangen. Bij de Dam tot Damloop zorgde de vereniging voor kleurige lampionnen in de wijk. Er werd een winterfeest en een voorjaarsmarkt georganiseerd. Er kwamen een levensgroot schaakbord en een tijdelijke buitenbioscoop op De Burcht. Bij het evenement Stad aan de Zaan werd een klein subsidiebedrag gevonden voor de buurtwegwijzer. Moeders zetten een schoonmaakteam met kinderen op en er werden Instawalks georganiseerd.

Veel gebeurt in samenwerking met de gemeente. Gebiedsbeheerder Coos Hoekstra, inmiddels gepensioneerd, regelde bijvoorbeeld de bankjes en de bloembakken. Hij was veel

Het belang van kleine initiatieven

In juni 2014 begon in Zaanstad een proces van placemaking. Fred Kent en Kathy Madden van het Project for Public Spaces uit Amerika kwamen toen op bezoek en begeleidden een placegame. Zo'n dertig bewoners, ondernemers en ambtenaren namen daaraan deel. Vijf plekken in het gebied aan de west- en oostkant van de Zaan werden bekeken op gebruikswaarde. Per plek werden *quick wins* en acties voor de middellange termijn geformuleerd en werd bekeken wie het initiatief kon nemen. Hierdoor geïnspireerd ondernam vereniging 'Tussen Zuiddijk en Zaan' talrijke buurtinitiatieven. Andere initiatieven in Zaanstad die zich met placemaking bezighouden, zijn Aan de Zaan, een netwerkplatform en podium voor maatschappelijke en culturele initiatieven die Zaanstad mooier en leuker maken en LAB.z, een publieke plek en intermediair, waar bewoners, ondernemers en gemeente samen kunnen experimenteren, kennis delen en met elkaar zoeken naar creatieve en praktische oplossingen voor stedelijke vraagstukken.

Tijdschema ontwikkeling gebied

Potenties voor het gebied

in het gebied aanwezig, probeerde zijn collega's in het gemeentehuis mee naar buiten te krijgen en was altijd benaderbaar voor vragen en verzoeken van bewoners. Toch verloopt de samenwerking met de gemeente niet altijd optimaal. Ronchetti noemt het voorbeeld van de afvalbakken op de loswal. Bij bankjes horen afvalbakken. De gemeente plaatste er één. Die raakte overvol, met overlast als gevolg. De vereniging vroeg daarop om meer afvalbakken. 'Toen kregen we er twee bij. Maar wel onder de voorwaarde dat we die zelf zouden legen. Gelukkig leegt de schoonmaker van de gemeente soms ook onze bakken. Maar van zo iets zinkt de moed je toch in de schoenen?'

Moeizamer verloopt de samenwerking met de winkeliers van de Zuiddijk. Die hebben een eigen vereniging en leken het nieuwe initiatief eerder concurrerend dan aanvullend te vinden. Bij de meeste buurtinitiatieven werkten de middenstanders, met uitzondering van café De Schot, eerder tegen dan mee. Inmiddels is de winkelstraatvereniging dan ook omgedoopt tot buurtvereniging. Mede door dit soort tegenvallers liep de animo onder de buurtbewoners terug. Waardering voor de activiteiten van de vereniging is er overigens wel.

Intussen werd het programma Maak.Zaanstad geïntroduceerd. Op stadsniveau beoogt dit eigenlijk hetzelfde als 'Tussen Zuiddijk en Zaan': samen investeren in een leefbare samenleving. In eerste instantie leek het nieuwe programma vooral ongunstig voor de buurt; een herinrichting van De Burcht werd in afwachting van de uitkomsten van Maak.Zaanstad uitgesteld. Maar Ronchetti ziet ook lichtpuntjes. 'Tot nu toe was het: je kunt op je kop gaan staan, maar de gemeente bepaalt. Ik heb de hoop dat het met Maak.Zaanstad anders loopt.' Dumas: 'We worden nu als partij gezien en serieus genomen, dat scheelt.' Ronchetti: 'Dat is waar, we worden regelmatig uitgenodigd als gesprekspartner.'

Door ervaringen als die met 'Tussen Zuiddijk en Zaan' is er ook bij de gemeente van alles gaan borrelen en bewegen. Ambtenaren zijn meer de waarde gaan inzien van placemaking en van wat bewonersgroepen inbrengen. Saskia de Man: 'We willen de lessen van het gebied rond De Burcht graag gebruiken om Maak.Zaanstad tot een succes te maken. Ik denk aan effectieve agendering, inbreng door bewoners en het letterlijk dichterbij brengen van toekomstige investeringen.'

De bewoners dromen intussen volop: van grootse ontwikkelingen à la Paris Plages, de kunstmatige stranden die de gemeente Parijs elke zomer langs de Seine creëert, tot Amsterdamse initiatieven als WeTheCity en De Ceuvel. Al zijn ze door de tegenslagen ook realistisch gebleven en beseffen ze dat buurtverbetering uit kleine stapjes bestaat. 'Misschien moesten we het hok van de walstroomvoorzieningen maar eens gaan schilderen', wijst Dumas vanaf het bankje aan de Zaan naar een stenen gebouwtje op de loswal. 'Ja, dan zien de mensen tenminste weer dat er iets gebeurt', beaamt Ronchetti.

Samen investeren in een leefbare samenleving

Schaken met de buurt

Coos Hoekstra onderstreept het belang hiervan. 'Grote programma's als Maak. Zaanstad zijn goed, maar staan al snel in de weg van placemaking. En bewoners willen graag doorgaan zolang de energie er is. Zorg er dus ook tijdens langlopende trajecten voor dat er steeds kleine dingen blijven gebeuren.'

DO:

- Zoek als bewoner toenadering tot alle partijen, ga relaties aan met ambtenaren en maak daar gebruik van. Zoek als ambtenaar de burger op, ga naar buiten. Voor alle partijen geldt: zorg dat je een open blik hebt. En heb oog voor elkaar, de ruimte en de tijd.

DON'T:

- Sommige dingen werken niet, maar geef nooit de moed op.